

Sag C-873/19

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

29. november 2019

Forelæggende ret:

Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht (Tyskland)

Afgørelse af:

20. november 2019

Sagsøger:

Deutsche Umwelthilfe e. V.

Sagsøgt:

Forbundsrepublikken Tyskland

Adciteret:

Volkswagen AG

Hovedsagens baggrund

En miljøorganisations søgsmålskompetence i en tvist om lovligheden af manipulationsanordninger i dieselmotorer – lovligheden af et såkaldt »termovindue« i henhold til forordning nr. 715/2007 – kriterier vedrørende spørgsmålet om nødvendigheden af en manipulationsanordning

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

Fortolkning af Århus-konventionen og af EU-retten, artikel 267 TEUF

Præjudicielle spørgsmål

1. Skal artikel 9, stk. 3, i den i Århus den 25. juni 1998 undertegnede og ved Rådets afgørelse 2005/370/EF af 17. februar 2005 godkendte konvention, indgået på Det Europæiske Fællesskabs vegne, om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet, sammenholdt med artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, fortolkes således, at miljøorganisationer i princippet skal have mulighed for at indbringe en afgørelse for retten, hvormed der godkendes produktion af dieslbiler med manipulationsanordninger – muligvis i strid med artikel 5, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 715/2007 af 20. juni 2007 om typegodkendelse af motorkøretøjer med hensyn til emissioner fra lette personbiler og lette erhvervskøretøjer (Euro 5 og Euro 6), om adgang til reparations- og vedligeholdelsesinformationer om køretøjer?
2. Hvis det første spørgsmål besvares bekræftende:
 - a) Skal artikel 5, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 715/2007 af 20. juni 2007 om typegodkendelse af motorkøretøjer med hensyn til emissioner fra lette personbiler og lette erhvervskøretøjer (Euro 5 og Euro 6), om adgang til reparations- og vedligeholdelsesinformationer om køretøjer fortolkes således, at kriteriet for spørgsmålet om nødvendigheden af en manipulationsanordning for at beskytte motoren mod beskadigelse eller havari og for at sikre køretøjets driftssikkerhed, i princippet er det aktuelle tekniske niveau forstået som det teknisk mulige på tidspunktet for tildeling af EF-typegodkendelse?
 - b) Skal der ud over det tekniske niveau tages hensyn til yderligere omstændigheder, der kan medføre, at en manipulationsanordning er lovlig, selv om denne, hvis den udelukkende bedømmes efter det aktuelle tekniske niveau, ikke ville være »nødvendig« som omhandlet i artikel 5, stk. 2, andet punktum, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 715/2007 af 20. juni 2007 om typegodkendelse af motorkøretøjer med hensyn til emissioner fra lette personbiler og lette erhvervskøretøjer (Euro 5 og Euro 6), om adgang til reparations- og vedligeholdelsesinformationer om køretøjer?

Anførte internationale bestemmelser

FN/ECE-konventionen om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet (herefter »Århus-konventionen«), artikel 9, stk. 3

Anførte EU-retslige bestemmelser

Rådets afgørelse af 17. februar 2005 om indgåelse på Det Europæiske Fællesskabs vegne af konventionen om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet

Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), artikel 47 og 52, stk. 1

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 715/2007 af 20. juni 2007 om typegodkendelse af motorkøretøjer med hensyn til emissioner fra lette personbiler og lette erhvervskøretøjer (Euro 5 og Euro 6), om adgang til reparations- og vedligeholdelsesinformationer om køretøjer, artikel 5, stk. 2

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/EU af 13. december 2011 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet

Anførte nationale bestemmelser

Gesetz über ergänzende Vorschriften zu Rechtsbehelfen in Umweltangelegenheiten nach der EG-Richtlinie 2003/35/EG (Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz, lov om supplerende bestemmelser vedrørende retsmidler i miljøsager i henhold til direktiv 2003/35/EF, herefter »UmwRG«), §§ 1, 2 og 3

Verordnung über die EG-Genehmigung für Kraftfahrzeuge und ihre Anhänger sowie für Systeme, Bauteile und selbstständige technische Einheiten für diese Fahrzeuge (EG-Fahrzeuggenehmigungsverordnung) (Bekendtgørelse om EF-godkendelse af motorkøretøjer og påhængskøretøjer dertil samt af systemer, komponenter og separate tekniske enheder til sådanne køretøjer, herefter »EG-FGV«), § 25, stk. 1 og 2

Verwaltungsgerichtsordnung (lov om forvaltningsretspleje, herefter »VwGO«), §§ 42 og 113, stk. 1, første punktum.

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

- 1 Parterne er uenige om sagsøgerens søgsmålskompetence og forekomsten af ulovlige manipulationsanordninger henholdsvis lovligheden af manipulationsanordninger i bilmotorerne i model VW Golf Plus TDI (2,0 liter), som produceres af det adciterede part aktieselskab Volkswagen AG.
- 2 Sagsøgeren er en miljøorganisation, som i henhold til UmwRG's § 3 er godkendt til at indgive klager, og hvis vedtægtsmæssige formål består i at fremme natur- og miljøbeskyttelse samt i miljø- og sundhedsrelevant forbrugerbeskyttelse, især gennem forbrugeroplysning og -rådgivning.

- 3 Den adciterede part er en tysk automobilproducent og fremstiller bl.a. modellen VW Golf Plus TDI (2,0 liter). I biler af denne model er der indbygget en dieselmotor med et aggregat af typen EA 189 Euro 5. I forbindelse med den såkaldte »dieselskandale« blev det kendt, at bl.a. biler af den nævnte model af den adciterede part fik påmonteret en manipulationsanordning på fabrikken. Motorstyreenheden i denne motorvariant fik på godkendelsestidspunktet installeret en software, som gør det muligt at konstatere, om køretøjet gennemfører en kørselscyklus på prøvestand. I så fald aktiveres en særlig modus, hvorved udstødningsrecirkulationsratens niveau forhøjes betydeligt, således at køretøjet udsteder betydelig mindre nitrogenoxid. Under faktiske kørselsforhold deaktiveres denne modus fuldstændigt, således at der udstedes væsentligt mere nitrogenoxid. I forbindelse med godkendelsesproceduren ved Kraftfahrt-Bundesamt (forbundskontor for motorkøretøjer i Tyskland, herefter »KBA«) oplyste den adciterede part ikke om denne software ved indgivelsen af ansøgningen. Emissionerne af nitrogenoxider fra bilerne på prøvestanden forblev således ganske vist inden for den lovlige ramme for den tildelte EF-typegodkendelse, men i normal trafik oversteg emissionerne af nitrogenoxider de tilladte værdier for EF-typegodkendelsen.
- 4 Ved endelig afgørelse af 15. oktober 2015, der i den foreliggende sag ikke er blevet bestridt, pålagde Kraftfahrt-Bundesamt (KBA) den adciterede part bl.a. at fjerne ulovlige manipulationsanordninger og træffe egnede foranstaltninger til at genoprette lovligheden. Konkrete løsninger skulle godkendes af KBA, før de blev bragt i anvendelse.
- 5 I det følgende udviklede den adciterede part en softwareopdatering, der skulle fjerne de afslørede mangler ved bilernes udstødningssystemer.
- 6 Ved godkendelsesafgørelse af 20. juni 2016 meddelte KBA den adciterede part, at der, efter at bilerne af model VW Golf Plus TDI (2,0 liter) var blevet udstyret med de softwareopdateringer, som den adciterede part havde udviklet, ikke længere forelå nogen ulovlige manipulationsanordninger. De endnu eksisterende manipulationsanordninger anså KBA for lovlige.
- 7 Det omstridte køretøj indeholder, også efter sagsøgtens konstateringer, selv efter softwareopdateringen et såkaldt »termovindue«, hvorved udstødningsrecirkulationsraten styres afhængigt af den omgivende temperatur. Ifølge den adciterede parts angivelser ligger udstødningsrecirkulationsraten ved temperaturer under -9°C på 0%, mellem -9°C og 11°C på 85%, og fra og med 11°C stigende, indtil den til sidst ved en omgivende temperatur på 15°C ligger på 100%.
- 8 Herimod rejste sagsøgeren den 15. november 2016 en indsigelse, der endnu ikke er taget stilling til. Sagsøgeren har derfor anlagt sag den 24. april 2018 og navnlig nedlagt påstand om ophævelse af godkendelsesafgørelsen af 20. juni 2016, for så vidt som det deri fastslås, at der ikke er konstateret nogen ulovlige

manipulationsanordninger, og at de dér forekommende manipulationsanordninger karakteriseres som lovlige.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

- 9 Sagsøgeren er af den opfattelse, at også de manipulationsanordninger, som KBA anser for lovlige, skal anses for ulovlige som omhandlet i artikel 5, stk. 2, første punktum, i forordning nr. 715/2007, idet de installerede manipulationsanordninger allerede bliver aktive, når de gennemsnitstemperaturer, der er fremherskende i Tyskland, nås. Det er imidlertid i princippet muligt for producenterne at konstruere og indbygge motorer, der ud fra et teknisk synspunkt ikke gør det nødvendigt allerede ved gennemsnitstemperaturer – altså under normalbetingelser – at nedregulere rensningssystemet for udstødningsgasser.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

Det første spørgsmål: sagsøgerens søgsmålskompetence

- 10 Efter den forelæggende rets opfattelse har sagsøgeren i den foreliggende sag ingen søgsmålskompetence i henhold til national procesret (I.), således at det afgørende er, om organisationen kan udlede en søgsmålskompetence direkte af EU-retten (II.).

I. Søgsmålskompetence i henhold til national procesret

- 11 Den forelæggende ret har først undersøgt, om der af UmwRG's § 2, stk. 1, sammenholdt med § 1, stk. 1, første punktum, følger en søgsmålskompetence for sagsøgeren. Dette har retten afvist allerede fordi, det anvendelsesområde, der reguleres i UmwRG's § 1, stk. 1, ikke gælder her. Der skal nemlig være tale om anfægtelse af en forvaltningsakt, ved hvilken der gives tilladelse til et »projekt«. Derimod udgør typegodkendelsen af personbiler og også den her omtvistede godkendelse af en modificering af typegodkendelsen et tilfælde af produktgodkendelse og vedrører ikke noget projekt. En bred fortolkning af projektbegrebet eller en analog anvendelse af UmwRG's bestemmelser kommer heller ikke i betragtning i den foreliggende sag.
- 12 Sagsøgeren kan heller ikke udlede nogen søgsmålskompetence direkte af Århuskonventionens artikel 9, stk. 3, da denne bestemmelse ikke er direkte anvendelig. Dens gennemførelse og virkning afhænger derimod af, at medlemsstaterne udsteder yderligere retsakter (jf. Domstolens dom af 20.12.2017, Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation, C-664/15, EU:C:2017:987).
- 13 Endelig kan sagsøgeren heller ikke gøre en fysisk persons subjektiv-offentlige rettigheder til sit eget anliggende og gøre denne ret gældende ved en domstol, da der ikke ses at foreligge nogen sådan subjektiv-offentlig rettighed i den

foreliggende sag. Den eneste tilsidesættelse af det forbud, der er fastsat i artikel 5, stk. 2, første punktum, i forordning nr. 715/2007 mod anvendelse af manipulationsanordninger, giver efter den forelæggende rets opfattelse ikke en fysisk person nogen subjektiv rettighed, idet bestemmelsen ikke tjener til at beskytte de enkelte borgere individuelt.

II. Søgsmålskompetence udledt direkte af EU-retten

- 14 Det er således efter den forelæggende rets opfattelse af betydning for sagens afgørelse, om sagsøgeren kan udlede en søgsmålskompetence direkte af EU-retten. I lyset af Domstolens aktuelle praksis (dom af 20.12.2017, *Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation*, C-664/15, EU:C:2017:987) kunne en sådan kompetence udledes af Århus-konventionens artikel 9, stk. 3, sammenholdt med chartrets artikel 47, stk. 1. Den foreliggende situation henhører dermed under Århus-konventionens artikel 9, stk. 3, og ikke stk. 2, da gokendelsesafgørelsen for det første ikke er en afgørelse, som Århus-konventionens artikel 6 gælder for. Det drejer sig nemlig hverken om en i bilag I anført foreslået aktivitet i henhold til artikel 6, stk. 1, litra a), ej heller finder artikel 6 anvendelse i henhold til stk. 1, litra b), i overensstemmelse med den nationale lovgivning, fordi den pågældende afgørelse kunne få væsentlig indvirkning på miljøet – der eksisterer ikke nogen bestemmelse i den nationale lovgivning, ifølge hvilken artiklen finder anvendelse på den foreliggende sag. For det andet findes der heller ikke nogen national ordning som omhandlet i Århus-konventionens artikel 9, stk. 2, første punktum, ifølge hvilken andre relevante bestemmelser i konventionen skulle være gældende i den foreliggende sag.
- 15 I den afgørelse, som Domstolen traf vedrørende østrigsk lovgivning, udtalte den, at sammenspillet mellem disse ordninger pålægger medlemsstaterne en pligt til at sikre en effektiv retsbeskyttelse af de rettigheder, der tillægges i henhold til EU-retten, bl.a. de miljøretnlige bestemmelser. Indførelsen af nævnte kriterier i national lovgivning må navnlig ikke fratage miljøbeskyttelsesorganisationerne muligheden for at kontrollere overholdelsen af de EU-retslige miljøbestemmelser. Ved gennemførelsen af disse bestemmelser er en vis skønsbeføjelse ganske vist overladt medlemsstaterne, dog er kriterier, som er så strenge, at det rent praktisk er umuligt for miljøorganisationerne at anfægte handlinger og undladelser som omhandlet i Århus-konventionens artikel 9, stk. 3, ikke tilladt. Det tilkommer derfor de nationale retter i videst muligt omfang at fortolke de processuelle regler vedrørende de betingelser, der skal være opfyldt for en efterprøvelse i overensstemmelse med såvel formålene med Århus-konventionens artikel 9, stk. 3, som formålet om effektiv domstolsbeskyttelse af de rettigheder, der tillægges i henhold til EU-retten. Hvis dette ikke er muligt, skal den nationale ret undlade at anvende en modstridende processuel retsregel i den verserende tvist.
- 16 Konsekvenserne af denne afgørelse med hensyn til nationale processuelle regler er blevet forskelligt bedømt i national retspraksis.

- 17 Således nåede Verwaltungsgericht Berlin (forvaltningsdomstolen i Berlin) i en afgørelse af 18. april 2018 til den opfattelse, at anerkendte miljøorganisationer i lyset af Domstolens afgørelse af 20. december 2017 ad rettens vej kan gennemtvinge overholdelsen af objektiv-retlige miljøbestemmelser, der er baseret på den EU-retslige miljølovgivning. Den relevante tyske bestemmelse finder anvendelse ud fra det kriterium, at det er tilstrækkeligt for anerkendelse af søgsmålskompetence, at en anerkendt miljøorganisation kræver overholdelse af de lovbestemmelser, der er afledt af den EU-retslige miljølovgivning.
- 18 En anden retsopfattelse er Verwaltungsgericht Düsseldorf (forvaltningsdomstolen i Düsseldorf) nået til i en afgørelse af 24. januar 2018. Århus-konventionens artikel 9, stk. 3, sammenholdt med chartrets artikel 47, stk. 1, påbyder ikke at indrømme miljøorganisationer en kollektiv søgsmålsret, der går længere end de tilfælde, der er fastsat i UmwRG. Den nationale lovgiver er nemlig ikke forpligtet til i helt ubegrænset omfang at garantere adgang til domstolene. Dette fremgår direkte af Århus-konventionen, ifølge hvilken der kan fastsættes »kriterier« for adgang til klage og domstolsprøvelse. Også chartrets artikel 52, stk. 1, giver mulighed for at begrænse retten til effektive retsmidler i henhold til chartrets artikel 47, stk. 1. I henhold til national procesret har miljøorganisationer i princippet bred adgang til domstolene. Det forhold, at de derimod ikke kan anfægte lovligheden af enkelte produkter ad rettens vej, udgør derfor ikke nogen uforholdsmæssig begrænsning, idet disse hver for sig næppe har nogen miljømæssig betydning. Endelig giver den tyske lovgivning også miljøorganisationerne mere omfattende muligheder for at klage over administrative afgørelser end den østrigske procesret, således som denne har lagt det til grund for Domstolens dom af 20. december [2017].
- 19 Også på baggrund af denne divergerende nationale retspraksis er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt Århus-konventionens artikel 9, stk. 3, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at det skal være muligt for anerkendte miljøorganisationer også ud over de allerede eksisterende muligheder for retsbeskyttelse, som UmwRG giver, at anfægte lovligheden af en administrativ produktgodkendelse af den her omtalte art, for så vidt som det er objektiv-retlige bestemmelser i den EU-retslige miljølovgivning, der kræves overholdt.
- 20 I henhold til Århus-konventionens artikel 9, stk. 3, sikrer hver part, at medlemmer af offentligheden, der opfylder eventuelle kriterier i national ret, har adgang til administrative eller retslige procedurer for at anfægte private personers og offentlige myndigheders handlinger og undladelser, der er i strid med de bestemmelser i national ret, der vedrører miljøet. Det er altså også anført i Århus-konventionen, at der ikke består en ubegrænset ret til kollektivt søgsmål, men kun i det omfang, hvor de som miljøorganisationer opfylder visse kriterier, der er fastsat i henhold til national ret. Medlemsstaterne har altså en skønsmargen ved udformningen af deres processuelle regler. De kriterier, som er fastsat af medlemsstaterne, må dog ikke være så strenge, at det rent praktisk er umuligt for

miljøorganisationerne at anfægte handlinger og undladelser som omhandlet i Århus-konventionens artikel 9, stk. 3.

- 21 For den forelæggende ret består der for det første tvivl med hensyn til, om »kriterier[ne] i national ret«, som omhandlet i Århus-konventionens artikel 9, stk. 3, kun omfatter sådanne kriterier, der har relation til kredsen af søgsmålsberettigede. I så fald tilkommer der kun medlemsstaterne en skønsmargen med hensyn til spørgsmålet om, hvilke miljøorganisationer der har ret til via et kollektivt søgsmål også for retten at gøre miljørelaterede almene hensyn gældende. Sådanne kriterier har den nationale lovgiver fastsat bindende i UmwRG's § 3.
- 22 Århus-konventionens artikel 9, stk. 3, ville dog også kunne fortolkes således, at medlemsstaterne også kan foretage sondringer vedrørende søgsmålets genstand og dermed undtage visse administrative afgørelser fra domstolskontrol, der er foranlediget af miljøorganisationer. På grund af det store antal administrative afgørelser med relation til miljøet kunne en begrænsning til bestemte, særligt tungtvejende afgørelser med relation til miljøet give god mening. Dette kunne tale for, at den nationale lovgivers beslutning om at undtage produktgodkendelser fra UmwRG's anvendelsesområde i princippet er i overensstemmelse med Århus-konventionens artikel 9, stk. 3. Ganske vist kan der ikke tillægges enhver produktgodkendelse en kun ringe miljøretlig betydning, på den anden side er der – det store antal godkendelser af enkeltprodukter taget i betragtning – også praktiske overvejelser, som f.eks. den lokale kompetente registreringsmyndigheds godkendelse af et enkelt motorkøretøj – der taler for, at medlemsstaterne må have mulighed for, ved hjælp af generaliserende betragtninger, ikke at udsætte godkendelsen for den usikkerhed, som består i, at den kan anfægtes af tredjemand, som indtil da ikke har været part i sagen. Dette gælder så meget desto mere, som afgørelsen normalt ikke vil blive meddelt denne, og vedkommende dermed heller ikke modtager nogen retsmiddelbelæring.
- 23 Dertil kommer, at Domstolens såkaldte Protect-afgørelse adskiller sig fra den foreliggende sag med hensyn til sagens faktiske omstændigheder. I modsætning til den allerede afgjorte sag er der i den nationale lovgivning også inden for UmwRG's rammer mulighed for at lade miljøorganisationer efterprøve godkendelsen af projekter. En fuldstændig udelukkelse af retten til kollektivt søgsmål eksisterer ikke i national tysk lovgivning. En lakune i retsbeskyttelsen svarende til det, der blev konstateret i østrigsk ret ved afgørelsen af 20. december 2017, findes således netop ikke i tysk procesret.

Det andet spørgsmål

- 24 Såfremt Domstolen besvarer det første præjudicielle spørgsmål bekræftende, anmoder den forelæggende ret desuden om besvarelse af det andet spørgsmål. Såfremt det lægges til grund, at sagsøgeren også i den foreliggende sag har søgsmålskompetence, er det med hensyn til afgørelsen af, om den anfægtede godkendelsesafgørelse er lovlig, afgørende, hvordan artikel 5, stk. 2, i forordning

nr. 715/2007 skal fortolkes – navnlig, hvilket kriterium der skal gælde for, at en manipulationsanordning er »nødvendig«. Ved den forelæggende rets prøvelse af godkendelsesafgørelsens lovlighed kommer det bl.a. an på, om de manipulationsanordninger, der er lagt åbent frem af den adciterede part, – som antaget af KBA – er lovlige.

- 25 Det er ubestridt, at der også efter udførelsen af software-opdateringen, der med den anfægtede afgørelse var blevet godkendt af KBA, findes manipulationsanordninger i motorstyringen af de pågældende køretøjer. Disse er i henhold til artikel 5, stk. 2, første punktum, i forordning nr. 715/2007 i princippet ulovlige. Undtagelsesvis er manipulationsanordninger i henhold til artikel 5, stk. 2, andet punktum, litra a), i forordning nr. 715/2007 lovlige, når anordningen er nødvendig for at beskytte motoren mod beskadigelse eller havari og for at sikre køretøjets driftssikkerhed. Hvornår dette er tilfældet, reguleres ikke i forordning nr. 715/2007.
- 26 I betragtningerne til forordning nr. 715/2007 findes der forskellige motiver, der var af betydning for vedtagelsen af forordningen. Således henvises der i første betragtning til, at reglerne er indført for bl.a. at sikre et højt miljøbeskyttelsesniveau. Ifølge sjette betragtning er der navnlig behov for en betydelig begrænsning af dieselkøretøjers emissioner af nitrogenoxid for at forbedre luftkvaliteten og overholde grænseværdierne for luftforurening. Syvende betragtning anfører som fordele ved reglerne, der skal tages hensyn til, bl.a. innovationsstimulering, forbedret luftkvalitet, nedbringelse af sundhedsudgifterne og forlængelse af den forventede levetid. På baggrund heraf finder den forelæggende ret, at tungtvejende indicier taler for at lægge et i princippet snævert nødvendighedsbegreb til grund – beskyttelsen af højtrangerende juridiske rettigheder står jo i centrum for forordning nr. 715/2007. Som konsekvens kan det derfor lægges til grund, at producenter af motorkøretøjer primært skal orientere sig efter det aktuelle tekniske niveau, når det drejer sig om, hvorvidt en manipulationsanordning rent faktisk er nødvendig for at beskytte motoren eller for et motorkøretøjs driftssikkerhed.
- 27 En relativisering af disse formål findes derimod i syvende betragtning vedrørende fastsættelse af emissionsnormer. Ved denne fastsættelse er det vigtigt at overveje, hvordan disse vil påvirke markederne og fabrikanternes konkurrenceevne, såvel som hvilke direkte og indirekte omkostninger virksomhederne påføres. Lovgiveren kan hermed have givet udtryk for, at der ud over det formål at beskytte miljøet så omfattende som muligt eksisterer yderligere omstændigheder, der ikke blot blev identificeret før vedtagelsen af forordningen, men som under visse omstændigheder også kan tages i betragtning ved fortolkningen af denne. Efter den forelæggende rets opfattelse bør en undtagelse ifølge artikel 5, stk. 2, i forordning nr. 715/2007 i princippet dog ikke komme i betragtning, når dieselmotorer af hensyn til omkostningerne udformes teknisk således af producenterne, at der ikke kan sikres en effektiv rensningsteknik for udstødningsgasserne under normalkørsel, uden at motoren tager skade, og den derfor i vidt omfang er slået fra.

- 28 Om og i givet fald i hvilket omfang forskellige betragtninger kan have indflydelse på fortolkningen af begrebet nødvendighed, er genstand for en fortolkning af den sekundære EU-ret. Denne fortolkning er forbeholdt EU-Domstolen.

ARBEJDSDOKUMENT